

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.55.311957>

УДК 342.9

Н. В. Ільєва, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: nv-ilieva@onu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

В. С. Куля, адвокат, здобувач третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: adv.v.kulia@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0000-2781-3974>

ГАРАНТІЇ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз підходів до розуміння поняття гарантій, суть гарантій, загальних гарантій принципу рівності усіх учасників судового провадження та спеціальних гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Досліджено первинні визначення поняття гарантій, основні гарантії загального принципу рівності, окремо досліджено принцип рівності учасників судового провадження, розглянута класифікація таких гарантій з урахуванням специфіки принципу адміністративного судочинства.

У даній статті досліджено поняття гарантій принципу рівності в адміністративному процесі, досліджується суть і види юридичних гарантій та визначається місце гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу серед них, досліджуються основні види гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу за формою закріплення та рівнями забезпечення.

У статті розглядаються та класифікуються гарантії принципу рівності за різними критеріями, такими як: за формою та рівнем закріплення, за рівнями забезпечення, за характером дії, за суб'єктивним складом, за правовою природою, за формою реалізації. Класифікація гарантій дозволяє краще зрозуміти, як принцип рівності забезпечується на різних рівнях правової системи, та допомагає виявити потенційні гарантії та механізми реалізації принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу.

У статті запропоновано дефініцію гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом, наведено безпосередньо такі га-

рантії та розкрито їх суть, в тому числі з врахуванням специфіки властивостей адміністративного судочинства.

Ключові слова: принципи, гарантії, адміністративний процес, принципи адміністративного процесу, процесуальні засади, принцип рівності, гарантії принципу рівності, принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, гарантії принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної теми полягає у відсутності в науці адміністративного процесу України розуміння гарантій принципу адміністративного процесу перед законом і судом, як і підхід до визначення поняття даного принципу, його змісту, суті. Саме через розкриття сутності досліджуваного принципу можна зрозуміти які правові механізми забезпечують, гарантують його функціонування та реалізацію. У Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС), стаття 8 неповно та коротко розкриває зміст і суть поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. В той же час, нормативно-правовим актом не закріплюється чим же гарантується забезпечення, дотримання, функціонування та реалізація досліджуваного принципу. Вважаємо, що гарантії принципу рівності в адміністративному судочинстві повинні бути, як мінімум, зведені в теоретичному просторі. Уніфікація таких гарантій спростила б роботу для теоретиків і практиків на шляху забезпечення та реалізації цього принципу.

З врахуванням декларування європейського курсу нашої держави, при відсутності зростання рівня справедливості судоустрою, навіть певного спадання в умовах воєнного стану (ми бачимо деяку орієнтованість судів на користь держави, аніж людини), наголошуємо, що дослідження гарантій основоположних принципів судочинства (в конкретному випадку - принципу адміністративного процесу перед законом і судом) могло би сприяти на рівні наукової спільноти та правників певним нагадуванням про основи верховенства права, рівності, людиноцентричних цінностей і посприяти в забезпеченні захисту прав людини, справедливого суду і недискримінації. Таким чином, дослідження гарантій принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору, оскільки сприяє зміцненню демократичних інститутів і захисту прав людини в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями лише фрагментарно згадується питання гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Наразі більшість досліджень стосується гарантій конституційного принципу рівності, або гарантій загально-процесуального принципу рівності, зокрема певні обриси питання розглядають такі вчені, як Я. О. Берназюк, Є. В. Білозьоров, В. В. Городовенко, М. В. Ковалів, О. І. Корчинський, Я. П. Кузьменко, Ж. М. Мельник-Томенко, В. В. Моргун, В. Ф. Погорілко, В. Б. Пчелін, О. Ф. Скакун, І. Б. Стахура та ін. Втім, провівши ґрунтовний аналіз вже наявних досліджень, за допомогою наукових методів дедукції і системного аналізу можна уніфікувати і гарантії досліджуваного принципу.

Мета статті. Метою даної публікації є дослідження та аналіз закріплених і

практичних гарантій забезпечення та реалізації принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом в Україні.

Виклад основного матеріалу. Для детального дослідження гарантій принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом важливо розпочати з самого поняття гарантій. В словнику української мови визначається: «Гарантія - порука в чомусь, забезпечення чого-небудь. Умови, що забезпечують успіх чого-небудь» [4, с. 29].

Далі, більш вузьке поняття – юридичні гарантії. В. Ф. Погорілко зазначає, що «юридичні гарантії – це передбачені законом спеціальні засоби практичного забезпечення прав та свобод людини і громадянина» [5, с. 40]. О. Ф. Скакун визначає юридичні гарантії як «систему юридичних засобів і способів охорони і захисту прав людини і громадянина. Обов'язок держави забезпечити особі право на судовий захист та інші способи захисту, не заборонені законом, а також право на одержання кваліфікованої юридичної допомоги» [6, с. 188], та вказує що «юридичні гарантії стосуються насамперед правотворчої діяльності держави, способів закріплення прав людини і принципів дії фіксуючих їх норм, визначення порядку реалізації прав, форм їх охорони» [6, с. 188]. Тобто, як ми бачимо, саме нормативно-правове закріплення права, принципу, поняття, обов'язку, або іншого правового явища – є певною гарантією.

На думку О. Ф. Скакун «не лише законодавче закріплення прав, але й адекватне сприйняття чинного нормативного матеріалу всіма його адресатами, що знаходить вираження в безпосередній діяльності, яка реалізує право, та у правозастосовній діяльності держави. Остання включає можливість примусового виконання прав громадян і усунення перешкод на шляху їхньої реалізації» [6, с. 188]. Отже, правозастосовна практика, практична реалізація певних прав теж може бути гарантією їх забезпечення.

Згодом О. Ф. Скакун запропонувала «відокремлювати юридичні гарантії законності від юридичних гарантій прав, свобод і обов'язків людини і громадянина» [7, с. 28]. О. Ф. Скакун юридичними гарантіями законності іменує як «передбачену законодавством систему правових умов і правових засобів, спрямованих на забезпечення режиму законності й правопорядку» [8, с. 667], юридичні гарантії прав, свобод і обов'язків людини і громадянина – це «систему нормативно визначених, організаційно оформлених способів і засобів, що забезпечують реальне втілення прав, свобод, обов'язків людини і громадянина» [8, с. 228].

Є. Ф. Білзьоров пропонує поняття правових гарантій, що дуже близьке до поняття юридичних гарантій прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, запропоноване О. Ф. Скакун. А саме, він вважає, що «правові гарантії – це сукупність правових засобів і способів, що визначають умови і порядок безперешкодної реалізації прав та свобод особи, а також їх охорону й надійний захист від протиправних посягань. До правових гарантій прав і свобод належать: гарантії кожного знати свої права та обов'язки; гарантії на судовий захист; гарантії на звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини; гарантії захисту прав у міжнародних судових установах чи відповідних органах міжнародних організацій; гарантії на самозахист прав і свобод; гарантії на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної державними органами, органами місцевого самоврядування та їх службовими і посадовими особами під час здійснення своїх

повноважень; гарантії невиконання явно злочинних наказів чи розпоряджень; гарантії на юридичну допомогу; гарантії використання принципу презумпції невинуватості; гарантії відмови давати свідчення або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначено законом; гарантії підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного на захист» [9, с. 55, с. 59].

З огляду на позиції цитованих авторів, вважаємо, що гарантії принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є досить комплексною гарантією, і одночасно є правовою гарантією, або юридичною гарантією прав, свобод і обов'язків людини і громадянина (наприклад, права на недискримінацією, чи доступ до правосуддя, на судовий захист, тощо) та в певній мірі юридичною гарантією законності, оскільки вищезгадані права закріплені законом, охороняються та забезпечуються законом, захист таких прав є основою режиму законності. Безумовно, без дотримання принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом і не буде права на справедливий суд. На нашу думку, гарантія даного принципу є процесуальною гарантією, і більш вузько – адміністративно-процесуальною (з врахування специфіки адміністративного судочинства). Тому, можна говорити, що гарантії досліджуваного принципу – це поєднання серед гарантій на судовий захист, справедливий суд та гарантій недискримінації.

У Рішенні Конституційного Суду України від 12.04.2012 року у справі № 9-рп/2012 (за конституційним зверненням гр. А. П. Трояна щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу)) щодо офіційного тлумачення положень ст. 24 Конституції України зазначено що «кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантовані державою рівні права на захист прав і свобод у судовому порядку та на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку у судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій...» [10] також, Конституційний Суд закріпив, що «конституційна засада рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом забезпечує гарантії доступності правосуддя та реалізації права на судовий захист, закріпленого в ч. 1 ст. 55 Конституції України; ця засада є похідною від загального принципу рівності громадян перед законом, визначеного ч. 1 ст. 24 Основного Закону України, і стосується, зокрема сфери судочинства; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом передбачає єдиний правовий режим, який забезпечує реалізацію їхніх процесуальних прав» [10]. Отже, принцип рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом походить з конституційного принципу, згодом з загально-процесуального принципу рівності. А сам факт його закріплення і існування вже є гарантією справедливого балансу між процесуальними правами учасників адміністративного процесу.

Дослідження питання гарантій принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом наразі у відкритому доступі відсутні. Втім, є більш широкі дослідження, або трохи дотичні до нашого напрямку. В. Сердюк, В. Любарський та Р. Скриньковський у своїй статті «Гарантії забезпечення рівності перед законом і судом в Україні» надають посилання на норми Конституції та власний їх аналіз [11, с. 1044], розкривають питання недоторканності суддів в аспекті принципу рівності [11, с. 1045], наголошують на доступі до правосуддя як

суті принципу рівності [11, с. 1046] та роблять висновок, що «теоретичний аналіз реалізації такої засади правосуддя як рівність перед законом і судом дозволяє зробити висновок про те, що її ефективне використання в Україні здійснюється ще не повною мірою» [11, с. 1047] і «необхідно удосконалити процесуальне законодавство з метою створення на рівні Верховного Суду умов щодо забезпечення єдності судової практики та спромогтися реальної незалежності суддів» [11, с. 1047].

В. В. Моргун в своїй дисертації надає тези, які наштовхують на певні думки в нашому дослідженні. Наприклад, вчений зазначає: «законодавчо закріплена фінансово-економічна база (основа) місцевого самоврядування виступає важливою гарантією у вирішенні питань місцевого значення» [12, с. 70]. З даної тези ми доходимо до думки, що саме законодавче закріплення принципу рівності учасників судового процесу вже є відповідною гарантією, а також закріплення матеріально-технічної бази судів, закріплення питання сплати судового збору та звільнення від його сплати може, в свою чергу, виступати гарантією. Також, В. В. Моргун стверджує, що «право на самоврядування гарантується державними територіально-адміністративними одиницями» [12, с. 141], а отже, ми, в свою чергу, можемо стверджувати, що досліджуваний принцип гарантується в цілому ланкою судів адміністративної юрисдикції, оскільки без галузевих судів, не було б і галузевого принципу.

О. Ф. Скакун визначає, що національні (внутрішньодержавні) юридичні гарантії за формою закріплення поділяються на конституційні (загальні) та галузеві. На думку вченої: «конституційні (загальні) – база гарантування прав, свобод і обов'язків громадян; за ними можна робити висновки про характер забезпеченості прав і свобод громадян, а отже існуючим ладом загалом; галузеві (цивільно-правові, адміністративно-правові, кримінально-правові та ін.) – у поточних законах і підзаконних нормативних актах передбачені процедури та механізми реалізації, охорони і захисту прав і свобод людини, які закріплені в конституції» [13, с. 73]. Так само, вченою визначається, що юридичні гарантії прав і свобод людини за формами (стадіями) забезпечення бувають гарантіями реалізації, охорони та захисту [13, с. 74]. Засновуючись на загальнотеоретичних основах та використовуючи логічний прийом дедукції (від загального до спеціального) і метод системного аналізу, ми можемо надати власне бачення гарантій досліджуваного принципу і розкрити їх види.

Отже, за формою та рівнями закріплення гарантії принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом можна поділити на міжнародні, конституційні та адміністративно-процесуальні.

Щодо міжнародних гарантій, то, в першу чергу, гарантією є саме закріплення питання рівності у міжнародних актах. На думку Я. Берназюка, «рівність і недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у: ▪ Загальній декларації прав людини 1948 року (статтях 1, 2, 7), ▪ Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 14), ▪ Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 1), ▪ Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статтях 14, 26)»

[14, с. 24]. Вважаємо, що право на справедливий суд, закріплене у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод нерозривно пов'язане та переплітається з принципом рівності і вони є невід'ємними та неможливими один без одного. По-друге, це сама процесуальна можливість звернення до Європейського суду з прав людини, можливість розгляду даним судом справи, реалізації рішення даного суду в Україні та отримання певної матеріальної компенсації.

Конституційні гарантії – є загальними гарантіями первинного принципу рівності, які закріплені в Основному Законі держави. Одна з них – це право на рівність перед законом: Конституція України (ст. 24) гарантує рівність всіх громадян перед законом і забороняє дискримінацію за ознаками раси, статі, політичних переконань тощо. Ця норма є основною для забезпечення рівності в адміністративному процесі. Стаття 26 прирівнює іноземців та осіб без громадянства за правами і свободам до українців, за окремими винятками. Рівність у своїй гідності та правах гарантується 21 статтею. Загально-процесуальний принцип рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом гарантується статтею 129 Конституції.

Окремо загальні процесуальні гарантії принципу рівності перед законом і судом встановлюються у Законі України «Про судоустрій та статус суддів», а саме статтею 9, де частина 1 витікає з статті 24 Конституції України, а в частині 2 закріплена додаткова гарантія: «Суд створює такі умови, за яких кожному учаснику судового процесу гарантується рівність у реалізації наданих процесуальних прав та у виконанні процесуальних обов'язків, визначених процесуальним законом» [3, ст. 9]. Гарантія рівності прав іноземців, апатридів та іноземних юридичних осіб закріплена ч. 2 ст. 7 вищезгаданого закону, доступність правосуддя – ч. 3 ст. 7, рівність за мовними ознаками – ч. 2 ст. 12.

Спеціально-галузеві гарантії, передбачені КАС України: закріплення принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом у п. 2 ч. 3 ст. 2 КАС України як засади адміністративного судочинства; обумовлення даного принципу самим завданням адміністративного судочинства, яке згідно ч. 1 ст. 2 КАС України визначається як «справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин, мета якого є ефективний захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень» [2, ст. 2]; часткове закріплення суті і змісту даного принципу у ст. 8 КАС України; закріплення рівності за мовними ознаками у ч. 2 ст. 15 КАС України; зазначення у ч. 1 ст. 44 КАС України рівності процесуальних прав та обов'язків учасників справ.

Гарантії принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом можуть бути класифіковані за різними критеріями. Класифікація допомагає чіткіше зрозуміти механізми забезпечення цього принципу в адміністративному процесі.

За правовою природою гарантії можна поділити на матеріальні та процесуальні. Матеріальні - це норми, які закріплюють право на рівність перед законом і судом на рівні матеріального права. Вони включають загальні положення про рівність усіх громадян незалежно від соціального статусу, майнового положення, релігійних або політичних переконань, як передбачено Конституцією України та іншими законами. Процесуальні – це правила, що забезпечують рівні умови

для участі в адміністративному процесі. Вони визначають права та обов'язки учасників, порядок захисту прав, механізми оскарження рішень, строки розгляду справ тощо.

Окрему класифікацію можна виділити за формою реалізації гарантій: нормативні (які в певній мірі схожі до матеріальних), організаційні та процесуальні. Нормативні гарантії – це правові норми, які встановлюють обов'язкові, загальні правила щодо рівності перед судом та законом. Організаційні гарантії пов'язані з організацією діяльності судової системи, вони включають незалежність судової влади, належне функціонування судових органів, забезпечення доступності суду, правової допомоги. Процесуальні гарантії регулюють порядок судочинства, включаючи забезпечення рівних процесуальних прав для всіх учасників процесу.

За суб'єктним складом гарантії можна поділити на загальні та спеціальні. Загальні гарантії надаються всім учасникам адміністративного процесу без винятку, незалежно від їхнього правового статусу. До них належать: право на справедливий суд, рівність у поданні доказів, право на оскарження рішень суду тощо. Спеціальні гарантії передбачаються для окремих категорій осіб, наприклад, для осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, іноземців або апатридів. До таких належить: право на отримання безкоштовної юридичної допомоги, звільнення від сплати судового збору, тощо. КАС України покладає обов'язок доказування на суб'єкта владних повноважень, такий негативний підхід до суб'єкта владних повноважень є гарантією для заявника фізичної особи, або юридичної особи щодо певних пільгових умов в доказуванні. Тут варто уточнити, що «принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є багатоскладовим. Він витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом, загальних принципів правосуддя та накладається на специфіку адміністративно-процесуальних відносин (де суб'єкти за своїм процесуальним статусом, закріпленими правами та обов'язками є нерівними за своєю суттю, проте мають бути рівними у засобах та способах їх здійснення і захисту)» [15, с. 19].

За рівнем забезпечення гарантії можна поділити на національні (ті що забезпечуються на рівні української держави, Конституцією України, кодексами, законами та іншими нормативно-правовими актами, інститутами) та міжнародні (забезпечуються міжнародними угодами і договорами, які є обов'язковими для України, а також через виконання рішень Європейського суду з прав людини).

За характером дії гарантії можна поділити на прямі (забезпечують рівність безпосередньо в адміністративному процесі, наприклад, право на рівні можливості при поданні доказів, участі в засіданнях, можливість оскарження рішень) та непрямі (забезпечують рівність опосередковано, через інші механізми. Наприклад, доступ до юридичної допомоги або державне регулювання судових витрат може опосередковано впливати на здатність особи реалізувати свої права, на певні пільгові умови).

Отже, з огляду на проведене дослідження, можна визначити поняття гарантій усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. У вузькому розумінні – це система норм та інститутів, правових, організаційних та процесуальних засобів, закріплених на міжнародному, національному та галузевому (адміністративно-процесуальному) рівнях, спрямованих на забезпечення рівних

умов для всіх учасників адміністративного процесу під час реалізації їх прав і обов'язків, захисту прав та інтересів та передбачають рівність сторін у судовому процесі, доступі до правосуддя, рівних засобах та способах здійснення та захисту наданих їм процесуальних прав, захисту від дискримінації та забезпечення незалежності суду в умовах, коли такі сторони не рівні за своєю суттю. Або у широкому розумінні, як систему загальних положень та спеціальних засобів і механізмів, що створюють рівні можливості кожному учаснику адміністративного процесу для захисту і реалізації своїх прав та інтересів.

Висновки і пропозиції. Як підсумок, в результаті системного аналізу діючого законодавства і праць вчених, ми маємо можливість визначити поняття гарантій принципу рівності учасників адміністративного процесу перед законом і судом, визначити їх зміст та суть. Досліджувані та проаналізовані у даній статті гарантії мають ґрунтовне значення для забезпечення та реалізації принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, оскільки саме гарантії принципу є умовами його дотримання та загальної недискримінації, фактично за відсутності яких унеможливується реалізація права на справедливий суд в адміністративному судочинстві. Визначення поняття та видів гарантій даного принципу несе суттєве значення для подальших наукових досліджень і орієнтування практиків серед механізмів реалізації принципу рівності.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 року. Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
3. Про судоустрій та статус суддів: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст. 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
4. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 2. 1971. 550 с.
5. Погорілко В. Ф., Головченко В. В., Сірий М. І. Права та свободи людини і громадянина в Україні. К.: Ін Юре, 1997. 52 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
7. Кузьменко Я. П. Загальна характеристика юридичних гарантій прав людини на життя. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 29 (1) 27-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29%281%29__8.
8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Х.: Еспада, 2006. 776 с.
9. Білозьоров Є. В. Правові гарантії прав і свобод людини та громадянина у сфері діяльності міліції: монографія. К.: Аванпост-прим, 2009. 189 с.
10. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу). Офіційний вісник України. 2012. № 32. Ст. 1202.
11. Сердюк В., Любарський В, Скриньковський Р. Гарантії забезпечення рівності перед законом і судом в Україні. *Traektoriâ Nauki - Path of Science. Section "Law and Security"* 2021. Vol. 7. No 6. С. 1043-1048. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/958/900>.
12. Моргун В. В. Конституційно-правове забезпечення матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних державах. Дисертація на

- здобуття доктора філософії. Київ. 2021. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ef9d3947-79f4-4e94-9d5a-281b37e057e7/content>.
13. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
 14. Берназиук Я. Принцип рівності та заборони дискримінації під час вирішення приватноправових та публічно-правових спорів. Національна школа суддів. Підвищення рівня кваліфікації помічників суддів місцевих та апеляційних господарських судів. 03-07 квітня 2023 року. Презентація. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/bernaziuk_principle_of_equality_prohibition_of_discrimination.pdf.
 15. Куля В. С. Підходи до визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Матеріали 77-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (23-25 листопада 2022 р., м. Одеса). Відп. ред. О. В. Побережець; ред. кол.: А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова та ін. Одеса: Олді+, 2022. С.18-21.

References

1. Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 p. Bulletin of the State of Ukraine, 1996. No. 30. Art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Code of Administrative Procedure of Ukraine. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 2005, No. 35-36, No. 37, Article 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian].
3. On the Judiciary and the Status of Judges: the Law of Ukraine. Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR), 2016, No. 31, Article 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
4. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. Institute of Linguistics; under the editorship I. K. Bilodida. K.: Scientific thought, 1970-1980. T. 2. 1971. 550 p. [in Ukrainian].
5. Pohorilko V. F., Golovchenko V. V., Gray M. I. (1997). Human and citizen rights and freedoms in Ukraine / K.: In Yure. 52 p. [in Ukrainian].
6. Skakun O. F. (2001). Theory of the state and law: Textbook / Kharkiv: Konsum. 656 p. [in Ukrainian].
7. Kuzmenko J. P. (2014). General characteristics of legal guarantees of human rights to life. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law. Issue 29 (1) 27-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29%281%29__8. [in Ukrainian].
8. Skakun O. F. (2006). Theory of state and law: textbook. Kharkiv: Espada. 776 p. [in Ukrainian].
9. Bilozyorov E. V. (2009). Legal guarantees of human and citizen rights and freedoms in the field of militia activity: monograph. K.: Avanpost-prim. 189 p. [in Ukrainian].
10. Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated April 12, 2012 No. 9-пп/2012 in the case of the constitutional appeal of citizen Troyan Anton Pavlovich regarding the official interpretation of the provisions of Article 24 of the Constitution of Ukraine (case on equality of parties to the judicial process). Official Gazette of Ukraine. 2012. No. 32. Art. 1202 [in Ukrainian].
11. Serdyuk V., Lyubarskyi V., Skrynkovskyi R. (2021). Guarantees of ensuring equality before the law and the court in Ukraine. Traektorii Nauki - Path of Science. Section "Law and Security". Vol. 7. No. 6. P. 1043-1048. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/958/900> [in Ukrainian].
12. Morgun V. V. (2021). Constitutional and legal provision of material and financial foundations of local self-government in Ukraine and foreign countries. Dissertation for obtaining a doctor of philosophy. Kyiv. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ef9d3947-79f4-4e94-9d5a-281b37e057e7/content> [in Ukrainian].
13. Skakun O. F. (2009). Theory of law and state: a textbook. K.: Alerta. 520 p. [in Ukrainian].
14. Bernaziuk Ya. (2023). The principle of equality and the prohibition of discrimination during the resolution of private law and public law disputes. National School of Judges.

Increasing the qualification level of assistant judges of local and appellate commercial courts. April 3-7. Presentation. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/bernaziuk_principle_of_equality_prohibition_of_discrimination.pdf [in Ukrainian].

15. Kulia V. S. (2022). Approaches to defining the concept of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court. Materials of the 77th scientific conference of the teaching staff and researchers of the Faculty of Economics and Law of the Odessa National University named after I.I. Mechnikov (November 23-25, 2022, Odessa). Ans. ed. O. V. Poberezhets; ed. col.: A. L. Sviatoshniuk, T. V. Stepanova and others. Odessa: Oldi+. P. 18-21 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 10.09.2024 р.

N. V. Ilieva, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Administrative and Commercial Law
24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: nv-ilieva@onu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

V. S. Kulia, Barrister, PhD student
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Administrative and Commercial Law
24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: adv.v.kulia@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0000-2781-3974>

THE GUARANTEES OF THE CONCEPT OF THE PRINCIPLE OF EQUALITY OF ALL PARTICIPANTS IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS BEFORE THE LAW AND THE COURTS IN UKRAINE

Summary

The article analyzes approaches to understanding the concept of guarantees, the essence of guarantees, general guarantees of the principle of equality of all participants in court proceedings and special guarantees of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court. The primary definitions of the concept of guarantees, the main guarantees of the general principle of equality were studied, the principle of equality of participants in court proceedings was separately studied, the classification of such guarantees was considered taking into account the specifics of the principle of administrative proceedings.

This article examines the concept of guarantees of the principle of equality in the administrative process, examines the essence and types of legal guarantees and determines the place of guarantees of the principle of equality of all participants in the administrative process among them, examines the main types of guarantees of the principle of equality of all participants in the administrative process by the form of consolidation and levels of support.

The article examines and classifies guarantees of the principle of equality according to various criteria, such as: by the form and level of consolidation, by the levels of provision, by the nature of the action, by subject composition, by legal nature, by the

form of implementation. The classification of guarantees allows a better understanding of how the principle of equality is ensured at different levels of the legal system, and helps to identify potential guarantees and mechanisms for the implementation of the principle of equality of all participants in the administrative process.

The article offers a definition of the guarantees of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law, directly gives such guarantees and discloses their essence, including taking into account the specifics of the properties of administrative proceedings.

Keywords: principles, guarantees, administrative process, principles of the administrative process, procedural principles, principle of equality, guarantees of the principle of equality, principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court, guarantees of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court.